BIJ ONS

NR. 1 | 2021

NVP magazine voor pleeggezinnen

BIJ ONS is terug!

Welkom bij de vernieuwde BIJ ONS. Het tijdschrift verschijnt voortaan in samenwerking met de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen. Zoals je gewend bent, biedt BIJ ONS ondersteuning en deskundigheidsbevordering aan mensen die een thuis bieden aan kinderen die (tijdelijk) niet bij hun eigen ouders kunnen opgroeien. Dit doet de NVP ook en daarom werken we voortaan samen aan een online magazine dat twee keer per jaar verschijnt. NVP-directeur Peter van der Loo: "We zijn blij dat we met fijne vrijwilligers BIJ ONS een doorstart hebben kunnen geven, ik kijk uit naar vele mooie magazines in de toekomst."

In de magazines vind je ervaringen van pleeggezinnen en gezinshuizen, geven we tips en informatie en delen we kennis, inspiratie en onderzoeken over pleegzorg. Zo helpen we pleeggezinnen en gezinshuizen om kinderen die niet thuis kunnen wonen het beste te bieden.

Creativiteit en veerkracht

Natuurlijk heeft het coronavirus invloed gehad op de totstandkoming van dit nummer. Zoals de meeste mensen vergaderden wij, als redactie, via het beeldscherm. Gelukkig kwamen de ideeën ook online als vanzelf bovendrijven. Inhoudelijk speelt het virus ook een rol. Zo waren we benieuwd naar de gevolgen van sociale afstand op pleeggezinnen. Het coronavirus vraagt grote creativiteit en veerkracht.

We bezochten het symposium Pleegzorg en Gezinshuis en de landelijke pleeggrootouderdag online. Verder vertelt promovenda Kartica van der Zon in dit nummer over pleegrechten voor kinderen, die nog steeds niet vanzelfsprekend zijn. Ook zochten we uit hoe het zit met de nazorg aan pleeggezinnen na een afgebroken plaatsing. De vertrouwde en veelgelezen rubriek van advocaat Mariska Kramer sluit daar mooi op aan. Deze keer schrijft ze over de rol van voormalige pleegouders in het leven van een pleegkind.

Gezinshuismoeder Gerdien schreef een grappige column over een ongewenste vorm van ‘pleegzorg’. En wie nog meer wil lezen over pleegzorg, vindt in dit nummer tal van boekrecensies en leestips. Een daarvan is ‘Dit huis is een thuis’, een boek met een BIJ ONS-sausje, omdat twee BIJ ONS-redacteuren eraan hebben meegewerkt. Jongeren vertellen hoe het is om op te groeien in een multicultureel adoptie- of pleeggezin.

Verder krijg je in dit nummer een indrukwekkend voorproefje van de novelle ‘Alles stroomt’, waarin de bijna dertienjarige Nicu voor het eerst met zijn pleegmoeder op vakantie gaat.

Enthousiaste redactieleden

Zoals altijd wordt BIJ ONS gemaakt door een groep enthousiaste mensen die zelf betrokken zijn bij pleegzorg of gezinshuizen. Ze zorgen voor een pleegkind, zijn opgegroeid in een pleeggezin, werken in pleegzorg of doen er onderzoek naar. Wil jij als vrijwilliger meewerken aan het tijdschrift, bijvoorbeeld als redactielid of fotograaf? Of wil je een bijdrage leveren met het schrijven van blogs of het delen van pleegzorgtips? Klik op button hieronder en laat het ons weten! Je kunt ons ook mailen via bijons@denvp.nl.

Contact met de redactie

Door Lindy Popma, hoofdredacteur van BIJ ONS.

Fotografie: Stephan van Berkel

Inhoud
BIJ ONS 2021 #1:

BIJ ONS
NVP magazine voor pleeggezinnen

Pleegzorg in coronatijd

Hoe doen anderen het?

Opgroeien in een multicultureel pleeggezin

Lees het interview

Pleegrechten voor kinderen

Lees het interview met dr. mr. Kartica van der Zon

Pleeggrootouderdag: Leerzame bijeenkomst voor hardwerkende opa's en oma's

Lees het artikel

Hoe verder na het afscheid van je pleegkind?

Over nazorg voor pleeggezinnen

Novelle Alles Stroomt

Lees een fragment uit het boek

Column Gerdien

Wat te doen met ongewenste gasten?

Boekentips

Vier boeken over pleegzorg

Wat is de rol van voormalige pleegouders in het leven van het pleegkind?

Lees de rubriek van advocaat Mariska Kramer

Symposium Pleegzorg en gezinshuis

Een inspirerend symposium vanuit je woonkamer

De Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen

Word lid

Pleegzorg in coronatijd

Hoe doen anderen het?

“Door de lockdown waren we op elkaar aangewezen”

Minder bewegen, meer snoepen, meer tijd achter het beeldscherm en leerachterstanden. Het zijn enkele negatieve gevolgen die de uitbraak van de coronapandemie voor sommige kinderen met zich meebrengt. Verbinding, warmte en rust zijn enkele positieve gevolgen. Hoe hebben pleeg- en gezinshuisouders de periode van sociale afstand ervaren?

“Toen bij ons in het pleeggezin corona uitbrak, dacht ik wel even: als dat maar goed gaat”, vertelt pleegmoeder Marjolein. “Ineens zit je met drie puberpleegkinderen en een tweeling in de peuterpuberteit in een huis dat al uit zijn voegen barst. Het was een pittige periode, maar het liet ons ook zien dat de pleegkinderen zich enorm ontwikkeld hebben. We zijn hechter geworden en elkaar meer gaan waarderen. In plaats van spelen met de Playstation gingen de pubers als vanzelfsprekend meehelpen met de was en de verzorging van de kleintjes.”

Samen thuis

“Vooral in de eerste periode dat school en dagbesteding voor de meeste pleegkinderen wegvielen, waren er signalen dat de problemen die in een aantal pleeggezinnen al aanwezig waren, werden ‘uitvergroot’”, weet Janette Reukers, voorlichter van Pleegzorg Nederland. Er waren ook pleeggezinnen waarbij het juist beter ging dan verwacht. “Door het wegvallen van alles wat normaal gesproken moet, werd er rust gecreëerd voor de pleegkinderen door veel samen thuis te zijn.”

“Door de lockdown waren we op elkaar aangewezen”, vertelt gezinshuisouder Anne. “Waar school, uitjes of logeermomenten eerder door de kinderen als ‘ontsnapping’ werden ingezet om hechting te voorkomen, werden ze nu gedwongen om de verbinding met ons aan te gaan. Dat was écht hard werken voor ons allemaal, maar achteraf is de drempel van angst om te kunnen hechten, verlaagd door de lockdown.”

Spanningen en onzekerheid

De Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP), SBPN en LOPOR vroegen tussen 31 maart en 13 april 2020 aan 932 pleegouders en gezinshuisouders naar hun ervaringen met de coronacrisis. Van de gezinnen ervoer 42 procent de destijds geldende maatregelen als een grote impact. Vooral bij pleeggezinnen waarvan gezinsleden tot een risicogroep behoren, bijvoorbeeld een pleegmoeder met astma, zorgde de situatie voor onzekerheid en spanningen. Het gemis van de structuur van school of opvang was een ander groot probleem. Voornamelijk bij pleegkinderen die normaal extra zorg krijgen of op het speciaal onderwijs zitten, was het voor pleegouders lastig om diezelfde begeleiding thuis te bieden. Alle uitkomsten van de enquête vind je hier.

Pleegzorgorganisaties en gemeenten werden steeds creatiever in het bedenken van ondersteuningsoplossingen. Zo zette Entrea-Lindenhout pedagogisch medewerkers in om gezinshuizen te ondersteunen. Verschillende gemeenten zetten initiatieven op voor ‘noodopvang’, juist voor kinderen voor wie het te ingewikkeld is om de hele dag thuis te zijn. Ook het speciaal onderwijs bleef open voor kinderen die de schoolstructuur nodig hadden.

In januari 2021 werd nog een keer middels een enquête aan 878 pleeggezinnen gevraagd hoe het met ze ging. 75 procent van de pleeggezinnen gaf aan dat zij goed om konden gaan met de veranderde omstandigheden, maar 23 procent van de pleeggezinnen gaf in de enquête een zorgwekkend signaal. In deze pleeggezinnen bestaat een risico op breakdown en uitval van pleegouders, met alle gevolgen van dien: ongewenste verhuizingen voor pleegkinderen en tegenslag voor de pleegouders. Uitval van pleegouders betekent ook dat er minder plaatsen in pleeggezinnen beschikbaar zijn voor kwetsbare kinderen, wat grote maatschappelijke gevolgen heeft, zeker nu in veel gezinnen de spanningen oplopen. Alle uitkomsten vind je hier.

Bezoek

Ook al zijn de effecten van het coronavirus in het dagelijks leven nog volop merkbaar, vanaf het moment dat de scholen en dagbesteding weer open gingen, is het dagelijks ritme genormaliseerd. Volgens Reukers is de onduidelijkheid rond bezoek en omgang afgenomen. De richtlijnen van het Nederlands Jeugdinstituut (NJi) helpen daarbij.

Afspraken over bezoek kunnen in principe gewoon doorgaan. Sommige pleegouders vinden de onrust te groot na een bezoek. Het zou goed zijn om dan te kijken naar de vormgeving van de bezoeken, want volledige stopzetten is bijna nooit de oplossing voor een kind.

> *"Het coronavirus vraagt creativiteit en veerkracht van pleeggezinnen"*

Beeldbellen

De ervaringen die zijn opgedaan met videobellen, nemen pleegzorgorganisaties mee voor de toekomst. Reukers: “Bij beeldbellen zijn andere manieren van contact mogelijk, bijvoorbeeld spelletjes doen, ouders een boekje laten voorlezen, rechtstreeks of via een filmpje, en is een hogere contactfrequentie mogelijk. Er werd ook vaker buiten afgesproken, in een park, een speeltuin of het bos.”

Voor sommige kinderen helpt de ‘afstand’ van het beeldbellen juist om het contact te verdiepen, omdat het kind dan even onder de tafel kan kruipen als het spannend is en niet per se hoeft te knuffelen. Hierdoor verloopt het contact soms meer ontspannen dan tijdens de fysieke bezoeken.

Pleegmoeder Susanne heeft een heel andere ervaring: “Door corona moesten we ineens beeldbellen met de ouders, die ons adres niet kennen, omdat het vanwege agressie een geheime plaatsing is. Nu kwamen deze ouders via het beeldbellen ineens in mijn privé-omgeving. Dat voelde en voelt eigenlijk nog steeds als onveilig.”

Geen duidelijk beeld

Pleegzorg Nederland heeft nog geen duidelijk landelijk beeld van wat de uitbraak van het coronavirus precies betekent voor kinderen in pleeggezinnen. Bijvoorbeeld in welke mate gedragsproblemen zijn toegenomen of afgenomen en of er meer of minder afgebroken plaatsingen waren.

De NVP signaleerde in februari dat bijna een kwart van de pleeggezinnen zich zorgen maakt of ze pleegzorg in de huidige omstandigheden kunnen volhouden. Bij een deel van deze groep zijn de zorgen zo groot dat er een kans is op breakdown als gevolg van de coronamaatregelen. Ook heeft de helft van de pleeggezinnen behoefte aan extra ondersteuning in de coronatijd, vooral van pleegzorgprofessionals. Deze behoefte is gegroeid ten opzichte van het begin van de crisis vorig voorjaar: toen gaf 35 procent van de pleeggezinnen aan behoefte te hebben aan extra ondersteuning.

“Door de lockdown lukte het ons ineens beter om het gedrag van ons pleegkind in kaart te brengen”, vertelt pleegvader Maarten. “Helaas heeft dit uiteindelijk tot een afgebroken plaatsing geleid, omdat duidelijk werd dat de problematiek zich, ook buitenshuis, zo manifesteerde dat het niet meer draagbaar was. Zonder lockdown had het misschien veel langer geduurd, voordat hij of wij de juiste hulp kregen om hiermee om te gaan.”

Door Saskia Soeters, redactielid BIJ ONS, oud-pleegkind en journalist, met medewerking van de redactie.

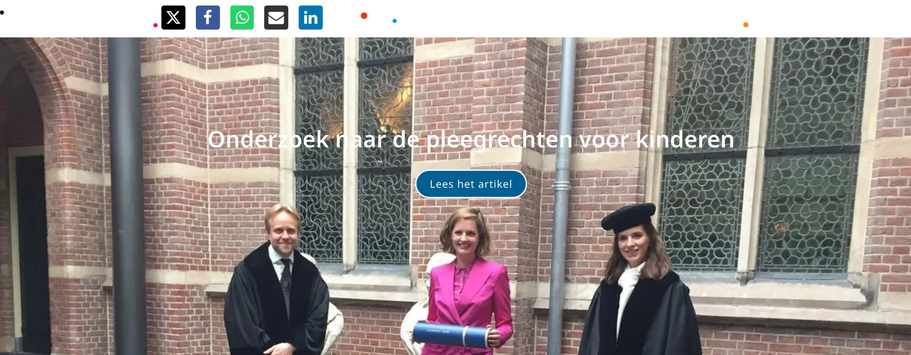

Promovenda Kartica van der Zon: "Nederlandse wet biedt onvoldoende bescherming aan pleegkinderen"

Kartica (midden) met haar promotoren prof. Marielle Bruning (rechts) en prof. Ton Liefaard (links).

Dr. mr. Kartica van der Zon promoveerde op 8 oktober 2020 aan de Universiteit Leiden, afdeling Jeugdrecht, op haar proefschrift 'Pleegrechten voor kinderen'. Kartica vergelijkt het recht met een vangnet. Als er iets misgaat met pleegkinderen is het vangnet vaak afwezig.

Was jouw studie nodig? Hebben pleegkinderen niet genoeg rechten?

"Er is veel wet- en regelgeving over pleegkinderen. Het Kinderrechtenverdrag (1) geeft pleegkinderen rechten, de Verenigde Naties heeft richtlijnen over de rechten van kinderen die niet thuis kunnen wonen en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens behandelde zaken over uit huis geplaatste kinderen. Toch was nog niet eerder samengebracht welke rechten van pleegkinderen uit deze kaders zijn af te leiden. In mijn onderzoek (2) doe ik dat wel en beoordeel ik of de rechten van pleegkinderen beschermd worden in de Nederlandse wet- en regelgeving.

Mijn conclusie is dat de Nederlandse wet onvoldoende bescherming biedt aan pleegkinderen. Dat valt het beste uit te leggen door het recht te vergelijken met een vangnet. Een koorddanser heeft het vangnet alleen nodig als er iets misgaat. Zolang hij niet valt, is het vangnet niet nodig. Zo is het ook met pleegkinderen. Zij hebben het recht pas nodig als er iets misgaat en juist in die gevallen is het vangnet vaak afwezig. Neem bijvoorbeeld het recht op passende hulpverlening. Als kinderen uit huis geplaatst worden, hebben zij er recht op dat er goede hulpverlening wordt ingezet. Als die hulpverlening niet wordt geboden of lang op zich laat wachten, is het heel moeilijk om daarover te klagen."

Zijn pleegkinderen niet te jong om inspraak te hebben?

"Om te voorkomen dat beslissers, zoals kinderrechters of jeugdbeschermers, hun persoonlijke invulling geven aan de belangen van een kind, geeft het recht daar handvatten voor. Zo moet er gekeken worden naar de mening van het kind zelf. Daarmee is niet gezegd dat die mening leidend is, maar wel dat de wensen van dit specifieke kind worden meegenomen in de beslissing.

Dat bevordert dat beslissingen worden genomen die passen bij dit kind. Bovendien blijkt uit onderzoek dat kinderen beslissingen beter accepteren als ze het gevoel hebben dat ze gehoord zijn. Ook snappen kinderen heel goed het verschil tussen het geven van een mening en het nemen van de uiteindelijke beslissing. Recent onderzoek van de Universiteit Leiden (3) laat zien dat kinderen vanaf ongeveer vier jaar al in staat zijn om hun mening te verwoorden. Het VN-kinderrechtencomité wijst er zelfs op dat kinderen vaak al duidelijk kunnen maken wat ze willen, ook voordat ze de verbale capaciteiteiten hebben om een mening te uiten."

Je zei tijdens de promotie: 'Pleegkinderen mogen meepraten, maar volwassenen beslissen.' Hoe zit het dan met hun rechten?

"Het Kinderrechtenverdrag verplicht ons om de mening van kinderen mee te nemen in een beslissing. De verantwoordelijkheid voor de uiteindelijke beslissing ligt echter bij de volwassenen. Een van de beslissingen die ik bespreek in mijn boek is met wie het kind omgang heeft en hoe vaak. Het kan zo zijn dat een kind aangeeft een ouder niet te willen zien, bijvoorbeeld na jarenlange conflicten tussen zijn ouders. Dat is belangrijke informatie die moet worden meegewogen. Of er daadwerkelijk wordt afgezien van omgang met die ene ouder is uiteindelijk toch de verantwoordelijkheid van de volwassenen. Wel is het natuurlijk zo dat, naarmate het kind ouder is, de weigering van het kind meer gewicht in de schaal zal leggen."

Je pleit voor het samenplaatsen van broertjes en zusjes in hetzelfde pleeggezin. Waarom?

"Broers en zussen hebben er recht op dat hun onderlinge band beschermd wordt. Een scheiding tussen ouders en kinderen betekent immers niet dat een scheiding tussen broers en zussen noodzakelijk is. Dat broers en zussen in Nederland vaak wel worden gescheiden, heeft onder andere te maken met een tekort aan pleeggezinnen die meer kinderen tegelijk kunnen opvangen (4). De overheid heeft echter op grond van kinder- en mensenrechtenverdragen een verplichting om te zorgen voor voldoende geschikte pleeggezinnen.

In een zaak voor het Europese Hof voor de Rechten van de Mens klaagden ouders dat hun drie kinderen ver uit elkaar in verschillende pleeggezinnen werden geplaatst. De Zweedse overheid verweerde zich door te stellen dat er simpelweg te weinig pleeggezinnen beschikbaar waren. Dat argument hield echter geen stand voor het Europese Hof. Datzelfde geldt natuurlijk voor Nederland. Het tekort aan pleeggezinnen mag niet worden aangevoerd als rechtvaardiging voor het scheiden van broers en zussen. De bal ligt wat mij betreft dus bij de overheid die op zoek moet gaan naar mogelijkheden voor het werven én behouden van meer geschikte pleeggezinnen voor broers en zussen."

Door Femmie Juffer, redactielid van BIJ ONS en emeritus hoogleraar adoptie en pleegzorg.

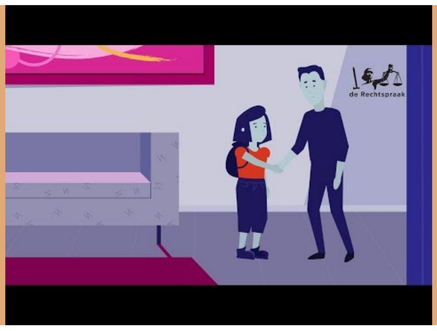

Luisteren naar pleegkinderen

De rechter nodigt kinderen vanaf twaalf jaar uit om te vertellen wat zij vinden van de juridische beslissingen over hen. Kinderen zijn niet verplicht te komen naar dit kindgesprek. Een brief schrijven naar de kinderrecher kan ook. Rechters kunnen kinderen jonger dan twaalf jaar ook uitnodigen voor een gesprek.

Pleegkinderen en pleegouders kunnen voor vragen terecht bij een vertrouwenspersoon van het Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ). Het AKJ is onafhankelijk en heeft geen verbinding met (pleegzorg)organisaties.

Voetnoten

1. www.kinderrechten.nl
2. *Kartica van der Zon (2020). Pleegrechten voor kinderen. Een onderzoek naar het realiseren van de rechten van kinderen die in het kader van een ondertoezichtstelling in een pleeggezin zijn geplaatst. Uitgeverij Boom juridisch. Het onderzoek is gefinancierd door Stichting Maan.*
3. *Marielle Bruning e.a. (2020). Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie. Het hoorrecht en de procespositie van minderjarigen in familie- en jeugdzaken. WODC, Ministerie van Justitie en Veiligheid. Je kunt de samenvatting en het rapport hier downloaden.*
4. *Lees meer op de website van Defence for Children.*

Vragen over rechten en plichten?

Heb je vragen over pleegzorg, wil je weten wat je rechten en plichten zijn als pleegouder of heb je advies nodig over een pleegzorgonderwerp? Onze helpdesk helpt je verder! We bieden een luisterend oor, denken met je mee en geven (juridisch) advies.

Helpdesk voor pleegouders

Dit huis is een thuis

Over opgroeien in een multicultureel pleeggezin

Opgroeien in een multicultureel pleeggezin

Het boek Dit huis is een thuis geeft een stem aan gekleurde jongeren die opgroeien bij witte pleeg- of adoptieouders en zo samen een multicultureel gezin vormen. De geïnterviewde jongeren hebben verschillende culturele achtergronden. In woord en beeld wordt zichtbaar gemaakt wie zij zijn en hoe ze zichzelf zien. De makers van dit boek, Femmie Juffer, Lindy Popma en Monique Steenstra, vertellen waarom ze het hebben geschreven en wat ze van de jongeren hebben geleerd.

Fotografie: Lilian van Rooij

"Er is veel discussie over de multiculturele samenleving, maar we weten nog maar weinig over multiculturele opvoeding in pleeg- en adoptiegezinnen", aldus Femmie. "Gekleurde jongeren met een andere afkomst dan hun pleeg- of adoptieouders hebben te maken met twee culturen. We wilden weten of zij zich verbonden voelen met beide culturen en hoe ze hun gekleurde uiterlijk en identiteit beleven. Een boek bood een uitgelezen kans om jongeren over deze vragen aan het woord te laten komen. Bovendien konden we het wetenschappelijk onderzoek over dit onderwerp in een inhoudelijk hoofdstuk onder de aandacht van de lezer brengen. De foto's van fotografe Lilian van Rooij sluiten mooi aan bij het thema: door de portretten en de gezinsfoto's kom je echt bij de jongeren thuis en wordt het multiculturele aspect ook goed in beeld gebracht."

Verhaal vertellen
"Veel jongeren uit het boek krijgen te maken met vooroordelen", vertelt Lindy. "Ze vinden dat mensen te snel een plaatje in hun hoofd invullen. Door mee te werken aan het boek konden ze hun verhaal vertellen en tips geven aan andere jongeren, maar ook aan volwassenen." Een van de pleegjongeren zei: "Ik vind het belangrijk dat je kunt laten zien wie je echt bent."

"Accepteer dat er twee culturen zijn en pak van allebei het beste mee."

Monique vult aan: "Een van de jongeren die ik geïnterviewd heb, gaf twee redenen waarom hij had meegewerkt aan het boek. Allereerst wilde hij andere jongeren helpen. Door te vertellen over zijn leven wilde hij keuzes laten zien die je als gekleurde jongere kunt maken met betrekking tot je identiteit. Hij gaf ook adviezen, zoals: 'Accepteer dat er twee culturen zijn en pak van allebei het beste mee.' Daarnaast wilde hij meewerken om zijn adoptieouders te bedanken voor de kansen die ze hem hadden gegeven. Zijn verhaal was een cadeau aan hen."

Verrassend
"Ik vond de overeenkomsten tussen de geadopteerden en de pleegjongeren het meest opvallend", zegt Femmie. "Zo dacht ik dat de 'aankomstdag' - de dag waarop het kind in het gezin kwam - alleen gevierd werd in adoptiegezinnen, maar bij pleeggezinnen bleek dat ook voor te komen. Ook vertelden zowel jongeren uit adoptiegezinnen als uit pleeggezinnen dat zij door anderen soms 'verkaasd' - of vergelijkbare uitdrukkingen - worden genoemd. De jongeren zien er anders uit, maar hebben westerse normen en spreken de Nederlandse taal zonder accent."

Lees verder onder de foto.

Over het boek
Dit huis is een thuis - Opgroeien in een multicultureel adoptie- of pleeggezin (2019) door Femmie Juffer, Lindy Popma en Monique Steenstra, fotografie: Lilian van Rooij. Uitgegeven door DATO-Lecturis.

Dit huis is een thuis is verschenen met steun van Stichting Kinderpostzegels Nederland en Fonds Cloeck van het Oranjefonds.

Het boek kan voor € 15,00 (zonder verzendkosten) besteld worden bij uitgeverij Lecturis.

Monique was verrast door de manier waarop jongeren accepteren dat hun gekleurde uiterlijk van alles oproept bij hun omgeving. Zo vertelde een van de jongeren over een stagegesprek dat hij had bij een verzekeringsmaatschappij. "Toen ik binnenstapte voor een gesprek met mijn mogelijke stagebegeleider, was ik me bewust van mijn huidskleur. Mensen kijken op als ze me voor het eerst zien. Het is een deel van mijn leven."

Lindy: "Het viel me op dat niet alle geïnterviewde jongeren evenveel bezig waren met hun afkomst. Ze hadden er ook niet allemaal behoefte aan om zich te verdiepen in hun culturele achtergrond. Daarom is het belangrijk dat ze zelf het tempo, de timing en de mate van aandacht ervoor mogen bepalen."

Discriminatie
"De ervaringen van de jongeren met discriminatie vond ik heftig en pijnlijk om te horen", zegt Femmie. "Jongeren onderling kunnen elkaar hard raken met negatieve opmerkingen over hun uiterlijk of huidskleur. Als dit ter sprake kwam in het interview, hoopte ik dat iemand te hulp zou schieten. Gelukkig gebeurde het ook regelmatig dat een leeftijdgenoot, leraar of ouder de jongere bij dit soort voorvallen hielp."

Monique herkent dit. "Het is vreselijk hoe vaak jongeren te maken hebben met discriminatie; op school, op stageadressen, op het werk, in winkels, op straat, bij het uitgaan... Dat komt wel binnen als ze daarover vertellen. Daarnaast zijn me ook veel mooie zaken bijgebleven. Erg leuk vond ik het als het gesprek over taal en taalgebruik ging. Een meisje vertelde dat ze zich latina voelt als ze Spaans spreekt met haar tante en Nederlands als ze met vriendinnen naar een tentfeest in het dorp gaat."

Openheid
Het raakte Lindy dat de jongeren zo open waren in het delen van hun ervaringen. "Bij de boekpresentatie waren de meeste geïnterviewde jongeren aanwezig. Zij stonden stralend in de schijnwerpers. Ik had het gevoel dat ik hen allemaal een beetje kende, omdat ik hun verhalen had gehoord of gelezen. Na afloop van de presentatie wisten de jongeren elkaar snel te vinden. Dat waren mooie ontmoetingen, want ze hadden zoveel te bespreken."

"Ik hoop dat pleegouders echt gaan luisteren naar de wensen van de kinderen die bij hen opgroeien, maar ook naar de tips van de jongeren uit het boek", zegt Lindy. "Pleegkinderen kunnen lezen dat er meer jongeren zijn met vergelijkbare ervaringen. Hopelijk putten zij kracht uit de verhalen. Biologische ouders en andere familieleden kunnen de kinderen - waar mogelijk - helpen bij het beantwoorden van vragen over hun culturele achtergrond. Daar kunnen zij een belangrijke rol in spelen."

Monique hoopt dat de verhalen gekleurde pleeg- en adoptiekinderen vertrouwen geven in hun toekomst. "Van de talloze gesprekken en interviews die ik de afgelopen jaren heb gehad met jongeren die niet bij hun biologische ouders kunnen opgroeien, heb ik geleerd dat het lezen van ervaringsverhalen van andere jongeren in vergelijkbare situaties helpt in het vinden van herkenning, erkenning en verbondenheid met elkaar: je staat er niet alleen voor."

Dit artikel is bewerkt door Lindy Popma naar aanleiding van een interview met Steunpunt Adoptie in België.

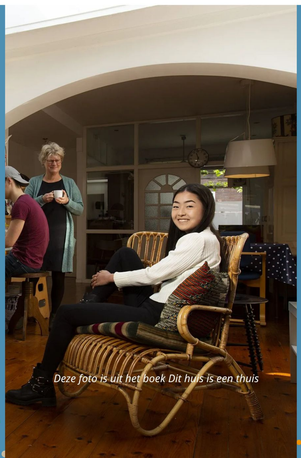

Deze foto is uit het boek Dit huis is een thuis

Nieuw boek over broers en zussen
De auteurs werken aan een nieuw boek over broers en zussen in pleeg- en adoptiegezinnen. In twaalf dubbelinterviews vertellen vierentwintig jongeren in de leeftijd van veertien tot twintig jaar over hun ervaringen. De verhalen en fotoportretten geven een inkijkje in hun onderlinge verbondenheid. Er is speciale aandacht voor de biologisch eigen kinderen in een adoptie- of pleeggezin. Zij komen aan het woord met hun pleegbroer of -zus of hun geadopteerde broer of zus.
De verhalen laten zien dat je broers en zussen kunt zijn, maar ook broers en zussen kunt worden in een adoptie- of pleeggezin.

Wil je op de hoogte blijven van de verschijning van dit boek? Geef je e-mailadres door aan de redactie via de button hieronder!

Contact

De rol van voormalige pleegouders in het leven van het pleegkind

Lees verder

Hoe zit dat?

De rol van de voormalige pleegouders in het leven van het pleegkind

Hoe langer een pleegkind in een pleeggezin verblijft, des te belangrijker de rol van de pleegouders wordt in zijn leven. Een pleegkind dat langdurig in een pleeggezin verblijft, kan niet zomaar ergens anders worden geplaatst (1). Hoe langer het verblijf duurt, hoe meer invloed dat immers heeft op de hechting en de identiteit van het kind. De band tussen het pleegkind en de pleegouders wordt door de wetgever beschermd. Maar hoe zit het eigenlijk met de rechten van de voormalige pleegouders? (2)

Rubriek van Mariska Kramer

Jeffrey

Jeffrey (4 jaar) staat onder voogdij van een gecertificeerde instelling en is sinds hij twee weken oud is bij zijn pleegouders Natascha en Frenk komen wonen. Wanneer Jeffrey 3,5 jaar is, moeten de pleegouders met pijn in het hart vaststellen dat zij niet langer voor Jeffey kunnen zorgen.

Jeffrey heeft forse gedragsproblematiek die intensieve een-op-eenbegeleiding vraagt. Daarbij komt dat Frenk gezondheidsproblemen heeft, waardoor de opvoeding van Jeffrey voor Natascha en Frenk te zwaar is geworden. In overleg met de voogd (gecertifieerde instelling) wordt Jeffrey in een gezinshuis geplaatst. Bij deze plaatsing geeft de voogd aan dat de pleegouders een belangrijke rol blijven vervullen in het leven van Jeffrey. Er wordt een omgangsregeling door de voogd vastgesteld van eens per drie weken.

Na een aantal maanden besluit de voogd echter tot stopzetting van de omgang. Jeffrey heeft therapie nodig en volgens de voogd gaat de omgang niet samen met de therapie. Als, ook nadat de therapie is afgrond, de omgangsregeling door de voogd nog steeds niet wordt hervat, verzoeken de pleegouders de rechter om vaststelling van een omgangsregeling met Jeffrey.

Family-life

De band tussen de voormalige pleegouders met het pleegkind wordt in de wetgeving niet specifiek beschermd. Natascha en Frenk hebben het recht op omgang dus niet vanwege hun hoedanigheid als voormalig pleegouders van Jeffrey, maar vanwege de hechte band die zij met hem hebben opgebouwd. Ze moeten een beroep doen op die hechte band, het ‘family-life’ op grond van artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Hierin staat dat iedereen die met een kind in een zodanige betrekking staat of heeft gestaan dat er sprake is van ‘family-life’, recht heeft op regelmatige omgang of contact met het kind. Het maakt daarbij niet uit of die band is gebaseerd op biologisch en/of juridisch ouderschap of op een andere relatie, bijvoorbeeld pleegouder- of grootouderschap. Er moet sprake zijn (geweest) van feitelijk gezinsleven.

Omgangsprocedure

Helaas wordt in de praktijk de band tussen de voormalige pleegouders en het pleegkind door jeugdbeschermers vaak niet voldoende erkend. Pleegouders zullen in dat geval met behulp van een advocaat een omgangsprocedure moeten starten. Het is overigens raadzaam voor pleegouders om tijdig (dat wil zeggen bij de start van het pleegouderschap) een rechtsbijstandsverzekering af te sluiten waarbij pleegzorg onder de polisvoorwaarden is opgenomen. In het geval van Natascha en Frenk heeft de rechter een omgangsregeling vastgesteld. Hierbij was medebepalend dat Jeffrey en Natascha lange tijd voor Jeffrey hebben gezorgd en de pleegzorginstelling de noodzaak van omgang bij de rechtbank heeft benadrukt.

Informatie over het pleegkind

Pleegouders hebben gedurende het verblijf recht op belangrijke informatie over het pleegkind. Het gaat om informatie die nodig is om goed voor het pleegkind te kunnen zorgen. Pleegouders moeten ook worden betrokken bij de besluitvorming over het pleegkind. Dit recht komt voor de voormalige pleegouders te vervallen. Zij worden (vaak) niet meer betrokken bij de besluitvorming over hun voormalige pleegkind door de jeugdbeschermer en ook (lang) niet altijd (meer) geïnformeerd over de ontwikkeling van het pleegkind. Pleegouders kunnen, met behulp van een advocaat, de rechtbank verzoeken om een informatieregeling vast te leggen, die moet worden nagekomen door de jeugdbeschermer. Voormalige pleegouders zijn na beëindiging van de plaatsing afhankelijk van de rol die zij toebedeeld krijgen van de jeugdbescherming (3). Wanneer er sprake is van family-life (4) tussen de voormalige pleegouders en het pleegkind, kunnen zij de kinderrechter verzoeken om vaststelling van een omgangsregeling en een informatieregeling.

Mariska Kramer

Advocaat Mariska Kramer maakt zich sterk voor het belang van het (pleeg)kind. In haar advies- en procespraktijk staat ze pleegouders bij en adviseert ze pleegzorgaanbieders en gecertificeerde instellingen. Ook geeft ze lezingen en cursussen over de rechtspositie van het (pleeg)kind en pleegouders.

Website Mariska Kramer

Helpdesk voor pleegouders

Heb je vragen over pleegzorg, wil je weten wat je rechten en plichten zijn als pleegouder of heb je advies nodig over een pleegzorgonderwerp? De helpdesk van de NVP helpt je verder! We bieden een luisterend oor, denken met je mee en geven (juridisch) advies.

Helpdesk

Voetnoten

1. De hoofdregel is dat het verblijf van een pleegkind dat langer dan een jaar in een pleeggezin woont, niet zonder toestemming van de (kinder)rechter mag worden beëindigd.
2. De rechten van voormalige pleegoudervoogden die na beëindiging van de plaatsing nog wel de voogdij uitoefenen blijven hier buiten beschouwing, voogden nemen immers de beslissingen over het kind.
3. Of van de ouder(s) als er sprake was van een pleeggezinplaatsing op basis van vrijwilligheid.
4. Family-life ontstaat in ieder geval na een jaar verzorging en opvoeding van het pleegkind. Na verloop van tijd kan het family-life geacht te zijn doorbroken als er een (langere) tijd geen contact meer is geweest tussen het pleegkind en zijn voormalige pleegouders.

Een ongewenste vorm van 'pleegzorg'

Lees de column van Gerdien

Bij Gerdien

Een ongewenste vorm van ‘pleegzorg’

Ben je gastvrij? ‘Ja’ zeggen bijna alle pleegouders. Wil je voor sommigen toch liever een poortwachter om de toegang te ontzeggen? Opnieuw een eerlijk ‘ja’ door het gros van de pleegouders. Sliep je poortwachter een keer en had je gasten die je liever buiten de deur had willen houden? Hoor ik weer een ‘ja’?!

Enkele weken geleden is mij een ongewenste vorm van ‘pleegzorg’ overkomen. Eerlijk, ik zat met mijn handen in het haar! Zonder vooraf een afspraak te hebben gemaakt, kwam er een gehaaste zwangere moeder binnenvallen. Zonder rekening te houden met mijn gevoel van privacy liep ze snuffelend rond om te kijken of ze haar kinderen bij mij kon laten spelen. Ik had nog geen kans gehad om mijn mening te geven of haar rijtje kroost stampte al rond.

Complimenteus

Aan de ene kant was het natuurlijk complimenteus dat ze juist mij had uitgekozen. Ik zorg met hart en ziel voor pleegkinderen, maar dit was niet direct de gewenste matchingsprocedure. Ik begon mezelf ongerust te maken. Het gearriveerde rijtje nakomelingen was nog niet zo groot en dartelde vrolijk rond, maar dat zegt niets over het feit dat ze me verwoed achter de oren deden krabben.

Mijn krabben bleek een vergeefse manier om zo snel mogelijk van luizen af te komen. Ongelooflijk dat alle verwoede pogingen met adembenemende shampoo, gemene fijntandige kammetjes en minutieuze zoektochten er nog nooit voor hebben gezorgd dat deze vorm van pleegzorg niet meer nodig is.

Door Gerdien Rietveld, redactielid van BIJ ONS, gezinshuisouder en tekstschrijver.

Fotografie: Stephan van Berkel

Voorpublicatie van de novelle 'Alles stroomt'

Lees verder

Loon

Voorpublicatie van het boek ‘Alles stroomt’

In deze novelle gaat de bijna 13-jarige Nicu voor het eerst met pleegmoeder Jeske op vakantie naar een schitterende plek aan een rivier in Frankrijk. Nicu’s eigen moeder Ana - hoewel niet letterlijk aanwezig - reist mee in de gedachten en verlangens van Nicu. De kampeerplek aan de rivier is geliefd en bekend. Ook andere familieleden van Jeske zijn daar: de dochter met haar gezin, de zoon met zijn vriendin, later sluiten anderen aan. Voor Nicu is het allemaal familie maar hij heeft nog geen inzicht in de interne verhoudingen binnen deze groep. De drang om net zoals de anderen aanvaard te worden en geliefd te zijn legt spanning in de omgang met familie en Jeske.

De rivier was helder; steentjes blonken en op de bodem trok de stroom aan het wier dat om Nicu’s enkels golfde. Hij kon lang blijven staan, het water was fris maar niet steenkoud. Ze bestudeerde zijn witte lijf, te iel voor de bijna dertien jaren die hij telde. Hij had een speer gemaakt van een verse bamboescheut en werd scherp teruggefloten door Jeske toen ze zag hoe ongecontroleerd hij het zakmes naar zich toe haalde om de speer aan te scherpen.

Ze ontbeten aan de oever. Er was een stoeipartijtje tussen broer en zus. De vriendin kwam erbij om haar vriend een handje te helpen. Jeske zat aan tafel met koffie en keek het lachend aan. Nicu was opgesprongen, vloog ertussen al riep Jeske dat hij weg moest blijven. Hij gilde van het lachen. Haar dochter rechtte haar rug, schudde Nicu van zich af en liet zich toen weer lachend overmeesteren door haar broer maar Nicu klemde zich nu om de hals van de vriendin. Jeske schoot toe, sleurde Nicu van de vechtenden af en snauwde dat hij hen met rust moest laten. Hij moest zich niet elke seconde overal mee bemoeien, het gevecht was van deze drie: broer, zus, vriendin! ‘Snap je dat niet? Dat je dit niet snapt!’

Hij ging zitten in het gras met een verwilderd wit gezicht en trekkende mond maar hij ging niet huilen, ook niet toen Jeske met een kwaad en lelijk gezicht zei: ‘Je wilt er zo graag bij horen dat je er niet bij hoort.’
‘Mam’, zei haar dochter, ‘laat nou, er is niets aan de hand.’

Een uur later in de caravan probeerde Jeske het Nicu uit te leggen want ze had last van zijn verdrietige gezicht: ‘Je hoort erbij, je bent deel van deze familie, en jouw eigen mama en papa en tante horen erbij, we hebben allemaal met elkaar te maken, we zien elkaar allemaal, je hoeft dat niet constant te bewijzen.’ Als hij het snapte was hij knap want Jeske bedacht toen ze weer rustig was geworden dat het niet waar was wat ze had gezegd. Zijn eigen papa en mama hoorden er helemaal niet bij, ze hadden wel allemaal wat met elkaar te maken maar Nicu was het scharnier.

“Ze hield van haar familie en ze hield van Nicu, en soms zat daar een muur tussen.”

Nicu hoorde bij mensen van wie hij was afgenomen en bij mensen aan wie hij was doorgegeven. Dwars door Nicu liep de grens. Dat moest pijn doen.

Jeske wilde met hem praten, haar excuses aanbieden, ze had hem pijn gedaan. Hij had al zoveel pijn, die je aan de buitenkant niet zag, behalve Jeske dan die het weten kon maar het liet afweten. Nicu was moedig, lachend, krachtig. Ze hield van haar familie en ze hield van Nicu, en soms zat daar een muur tussen. Ze voelde haar zoon verkillen als Nicu haar mam noemde, haar zoon week van hem weg als Nicu op hem afstormde om zijn armen om ‘zijn broer’ heen te slaan.

Ze vroeg of hij begreep waarom ze zo boos was. Hij zei dat hij dom was geweest. ‘Je bent helemaal niet dom geweest, dat bedoel ik niet, zei Jeske. Denk eens goed na.’
Goed dan, hij was bang geweest voor haar. Dat ze hem straf zou geven zoals zijn moeder hem altijd straf gaf. Als hij in haar computer zat of aan haar telefoon, kreeg hij huisarrest en moest zonder eten naar bed. Dat hield zijn moeder vol.
‘Maar waarom zou ik je straf geven?’, vroeg Jeske.’ Waarom denk je dat ik boos was?’
‘Sorry’, zei Nicu.
‘Ik hoef geen sorry’, zei Jeske. ‘Ik was boos op je, maar het was niet terecht. Je wilde gewoon meedoen. Als er iemand sorry moet zeggen, ben ik het.’
‘Ja, inderdaad’, zei Nicu.’ En nu heb je straf verdiend. Steek je handen uit.’
Jeske stak ze uit met haar handpalmen naar boven.
‘Draai ze om’, zei Nicu.
‘Wat ga je doen? Niet te hard, hè?’
‘Vertrouw me’, zei Nicu.
Jeske trok haar handen weg. ‘Nee.’
‘Echt, je kan me vertrouwen. Doe je ogen maar dicht.’
Jeske sloot haar ogen. Nicu sloeg hard op haar handen. Ze voelde een felle pijn. ‘Zo! Je verdiende loon!’

Door Jeske Mandagi
Illustratie van Katrien Holland

Loyaliteit in beeld

Loyaliteit is een belangrijk en dagelijks thema binnen pleegzorg. In de Week van de Pleegzorg 2020 werd een mooi filmpje van Jeugdhulp Friesland en William Schrikker Gezinsvormen gepresenteerd over de blijvende band met ouders en het mogen vertrouwen op pleegouders.

Beeld: De Zandtovenaar, Gert van der Vijver

Hoe verder na het afscheid van je pleegkind?

Het vertrek van een pleegkind kan een grote impact hebben op alle gezinsleden. Het is belangrijk om te praten over wat er is gebeurd en hoe je met dit verlies kunt omgaan.

In de kamer van Agnes en Willem hangt een serie zelfportretten van gezinsleden, met daarop antwoorden op vragen als 'waar kan ik rust vinden?' en 'wat helpt mij als ik verdrietig ben?' Agnes: "Naar aanleiding van deze tekeningen hebben we mooie gesprekken met elkaar gehad over hoe we het vertrek van ons pleegkind verwerken. Voor de een werkt een arm om je heen troostend, voor de ander juist niet. Dat is voor ons nu een sein om rekening mee te houden. De tekeningen hangen hier, zodat we ons bewust blijven van wat we allemaal hebben gezegd, maar vooral als herinnering aan bijzondere gesprekken met het gezin over ons verlies en hoe we ermee verder kunnen."

Verlieservaringen

Agnes vertelt over de gesprekken die zij heeft gehad na de beëindiging van de plaatsing van een pleegkind. Het was een moeilijke periode voor het hele gezin. Mede dankzij de gesprekken kunnen ze verder met de verlieservaringen, er wordt zelfs gesproken over een nieuwe bijplaatsing. De gesprekken zijn onderdeel van de module nazorg van Jeugdhulp Friesland. Ineke Wiebing is maker en medeuitvoerder van de module. "We hebben deze module ontwikkeld vanuit praktijkervaringen. Eerst hebben we pleeggezinnen geïnterviewd die een breakdown meemaakten. Daardoor werd de impact van een afgebroken plaatsing op het pleeggezin heel duidelijk en de behoefte aan ondersteuning ook."

Nazorg is maatwerk

De module bestaat in principe uit vier gesprekken. Wiebing: "Nazorg bieden blijft altijd maatwerk. In het gezin van Agnes en Willem was er na een gesprek met de pleegouders een kennismaking met de kinderen en vervolgens het gezinsgesprek. Het vierde gesprek was evaluatief en toekomstgericht: hoe nu verder?"

In de nazorggesprekken wordt besproken wat er feitelijk is gebeurd, wat voor impact het op iedereen heeft, hoe gezinsleden persoonlijk omgaan met stressvolle situaties en het verlies en wie of wat hen steunt. Hierbij wordt ook psycho-educatie gegeven over de werking van het brein bij stress en/of trauma. Er worden verschillende technieken ingezet, zoals genoemde tekeningen over hoe groot de pijn en schrik is en waar die zit in het lijf.

Stilstaan bij gevoelens

"Het is belangrijk dat het pleeggezin goed verder kan", zegt Wiebing. "Als een plaatsing moet worden afgebroken, is er in de periode ervoor vaak sprake van een overlevingsstand, met stress om door te blijven gaan. Nadat het pleegkind weg is, is die stress niet meer functioneel en ontstaat er ruimte voor gevoelens van verdriet en onmacht. Stilstaan bij de gebeurtenissen en gevoelens is niet alleen nodig voor het gezin zelf, maar ook belangrijk voor een eventueel nieuw pleegkind. Voorkomen moet worden, dat de opgedane ervaringen als een trauma doorwerken in een nieuwe plaatsing."

Volgens Wiebing blijven er nog wel vragen te beantwoorden, bijvoorbeeld op financieel gebied. "Nu wordt alleen de plaatsing van het kind betaald en niet de voor- en nazorg van het gezin. We zijn bezig om de module intern verder te ontwikkelen. Het plan is om deze ook buiten onze organisatie aan te bieden, zodat ook pleeggezinnen elders hiervan kunnen profiteren."

Onderdeel van basispleegzorg

William Schrikker Gezinsvormen (WSGv) heeft in het kader van het actieonderzoek continuïteit pleegzorg een werkwijze beschreven over wat pleeggezinnen nodig hebben na een beëindiging van de plaatsing.

De tekst gaat verder onder de afbeelding.

Vervolgondersteuning

In oktober 2020 heeft het NJi de vernieuwde methodiekhandleiding voor professionals binnen de pleegzorg uitgebracht (3). Belangrijk in de aanpassingen zijn het toevoegen van zorg voor eigen kinderen aan de begeleiding en aandacht voor het afscheid van een pleegkind en de vervolgondersteuning voor het hele gezin. Met het toevoegen van een uitgebreid hoofdstuk over vervolgondersteuning (fase 4 van het pleegzorgproces) wordt recht gedaan aan de noodzakelijke nazorg aan pleeggezinnen.

Gedragswetenschapper Sylvia van de Cappelle kreeg de opdracht om beleid voor nazorg te onderzoeken en te formuleren hoe nazorg in de organisatie kan worden geïmplementeerd. Van de Cappelle: "Het onderzoek 'Waarom stoppen pleegouders?' (1) en de uitkomsten van de P-toets, de tevredenheidstoets van pleegouders, waren de directe aanleiding om hiermee aan de slag te gaan. Vanuit de ervaringen van pleegouders, de Pleegouderraad en pleegzorgwerkers hebben we nazorg gedefinieerd en in het werk van pleegzorgwerkers geïntegreerd."

Tijd voor nazorg

"Ieder pleeggezin waarbij een plaatsing stopt, krijgt nazorg aangeboden, in principe van de eigen pleegzorgwerker", vervolgt Van de Cappelle. "Belangrijk is dat het op maat gebeurt. Afhankelijk van de behoefte, maar minimaal drie keer is er contact met het pleeggezin en wordt besproken wat er speelt en wat eventueel extra nodig is. Voor de pleegzorgwerker betekent dit, dat het pleeggezin nog zes maanden op de caseload staat na de beëindiging van de plaatsing. Mocht er specialistische hulp nodig zijn, zoals systeemtherapie voor het gezin of EMDR, dan wordt deze hulp extra ingezet door externe organisaties."

Behalve in de uitvoering van het werk, moet er een financiële basis zijn voor dit extra werk, aldus Van de Capelle. "Besloten is dat nazorg een essentieel onderdeel is van basispleegzorg.

Dat betekent dat dit ook zo wordt gepresenteerd aan de gemeentes waarmee we contracten zijn aangegaan. Op deze manier willen wij de extra tijd van de pleegzorgwerkers gefinancierd krijgen."

Continuïteit van pleegzorg

De aandacht voor nazorg aan pleeggezinnen is versterkt door het onderzoek 'Waarom stoppen pleegouders? (1) In het onderzoek geeft 21 procent van de gestopte pleegouders aan dat zij geen enkele vorm van nazorg hebben gehad. Als er wel sprake van was, leek de begeleiding vooral gericht op de afronding van de plaatsing en niet op de emotionele gevolgen. Het onderzoek maakt deel uit van het project 'Actieonderzoek continuïteit pleegzorg', een samenwerking tussen Nederlands Jeugdinstituut (Nji), de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP), Jeugdzorg Nederland en tien pleegzorgorganisaties. Het doel is breakdown te voorkomen en uitval van pleegouders tegen te gaan. Uit het actie-onderzoek zijn verschillende initiatieven ontstaan rondom nazorg en andere onderwerpen die beide doelen nastreven (2).

De resultaten van het actieonderzoek zijn op 1 april 2021 gepresenteerd in het online magazine 'Voorkom breakdown en uitval pleegouders: wat werkt in de praktijk?' Het magazine is hier te lezen.

Door Maud Verhoofstad, redactielid van BIJ ONS, pleegouder, vertrouwenspersoon en mantelzorgmakelaar.

> *"De problemen van Carlos waren te groot en ik ondervond veel tegenwerking in plaats van samenwerking. Het is nu veel rustiger thuis en iedereen gaat zijn eigen gang. Maar wat missen we hem, vooral als hij hier in het weekend weer is. We weten dan weer wat we missen en voelen ons compleet. Als gezin kunnen we onze draai samen moeilijk vinden, vooral mijn zoon laat niets los van wat hem hierbij bezighoudt. Ik voel zelf ook nog veel verdriet en boosheid. Het gebrek aan samenwerking en de gevolgen voor het proces van uithuisplaatsen hebben mij persoonlijk uit balans gebracht. Waarschijnlijk zijn de huidige gesprekken met de pleegzorgwerker onvoldoende. Zij is op zoek naar iemand die ons gezin weer verbindt en misschien op termijn EMDR voor mij persoonlijk." (pleegouder van WSGv na een problematische uithuisplaatsing)*

Voetnoten

1. Waarom stoppen pleegouders, door het Nederlands Jeugdinstituut, Jeugdzorg Nederland en de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen, 2019.
2. Meer lezen over de inzet van nazorg door WSGV en Jeugdhulp Friesland: nieuwsbrief Actieonderzoek Continuïteit pleegzorg van juli 2020, impressie van een onlinebijeenkomst, sessie nazorg en relatiebeheer pleegouders.
3. Pleegzorg begeleiden is een vak, de landelijke methodiekhandleiding voor professionals binnen de pleegzorg, oktober 2020. Een uitgave van het Nederlands Jeugdinstituut.

Pleeggrootouderdag 2020

Leerzame bijeenkomst voor hardwerkende pleeggrootouders

Zoals alle evenementen in deze tijd vond ook de jaarlijkse pleeggrootouderdag op 28 oktober 2020 in een digitale omgeving plaats. We raken er al een beetje aan gewend. Het voordeel is dat je lekker thuis kunt blijven, het nadeel dat je de sfeer mist en niemand echt ontmoet. Pleeggrootouders zijn harde werkers en volhouders. Met bescheiden ondersteuning en nogal wat familiaire turbulentie proberen ze er, ongeacht hun leeftijd, wat van te maken.

De meeste pleegkleinkinderen zijn daar ontzettend blij mee. Dat wil niet zeggen dat de zorg voor de kleinkinderen zonder slag of stoot gaat, benadrukte voorzitter Mirte Loeffen van Stichting Belangenbehartiging Pleeggrootouders (SBPN) in haar welkomstwoord. “Grootouders zijn heel waardevol voor hun kleinkinderen. Hun band is uniek en wederzijds. Als je als opa en oma de opvoeding van een kleinkind op je neemt, wordt die band nog hechter en tegelijkertijd problematischer. Daar ontkom je niet aan.“ De bijeenkomst was verdeeld in drie blokken: een gemeenschappelijk deel, lezingen voor pleeggrootouders en lezingen voor professionals. Wethouder Sacha Baggerman van Culemborg beloofde dat de pleeggrootouderdag volgend jaar alsnog fysiek welkom is in Culemborg.

Toename pleeggrootouders België

Frank van Holen hield een lezing, getiteld ‘Begeleiding van pleeggrootouders in Vlaanderen’. Hij is professor aan de Vrije Universiteit te Brussel, coördinator van het Kenniscentrum Pleegzorg Vlaanderen en directeur Hulpverleningsbeleid Pleegzorg in Vlaams-Brabant en Brussel. In België neemt het aantal pleegkinderen dat bij grootouders wordt geplaatst nog steeds toe. Meer dan 40 procent van alle netwerkplaatsingen is een pleeggrootouderplaatsing. Toch noemt Van Holen het een onderbelichte groep. Daarom is er flink geïnvesteerd in het in kaart brengen van ondersteuningsbehoeften en begeleiding van pleeggrootouders.

Hij vertelde over de achtergrond van pleeggrootouders en de uitdagingen waar ze voor staan, zoals het veranderde sociale netwerk, de gespannen relatie met de ouder van het kind, bezorgdheid voor de toekomst en angst voor herplaatsing. Aandachtspunten zijn: een goede relatie met het kleinkind, goede opvoedingsvaardigheden en -omstandigheden, steun van de partner en vertrouwen in de toekomst. Ook de samenwerking met de pleegzorgorganisatie is van belang. Sinds 2014 is er een ondersteuningsprogramma van acht maandelijkse bijeenkomsten, met thema’s als loyaliteit, opvoeding, gedeeld ouderschap en de rolwisseling van grootouder naar pleeggrootouder. Ook gezondheid en zorg voor de toekomst staan op de agenda. Deze bijeenkomsten worden erg gewaardeerd.

In tegenstelling tot België is de begeleiding van pleeggrootouders in Nederland nog vrij summier. Er zijn wel pleeggrootoudergroepen, maar het is niet bekend hoeveel en hoe deze functioneren. De vraag is waarom dit in Nederland niet beter van de grond komt. Goed van SPBN om dit onderwerp te agenderen, zodat ook in Nederland meer ingezet kan worden op aandacht en begeleiding van deze belangrijke groep.

Frank van Holen

Juridische kant van pleegzorg

Pleeggrootouders konden vervolgens kiezen uit twee lezingen: ‘Jeugdzorg en pleegzorg in Nederland, hoe werkt dat eigenlijk?’ en ‘Erfrecht en nalatenschap, waar moet u op letten?’ Eerstgenoemde lezing werd gegeven door Evelien in de Rijp, jurist bij Levvel, de nieuwe naam voor de samenvoeging van Spirit en Bascule. Zij behandelde de juridische kant van een plaatsing, zowel vrijwillig als via de rechtbank. Ze ging in op ondertoezichtstelling, voogdij, pleegoudervoogdij en pleegzorg na de achttiende verjaardag.

Bij een vrijwillige plaatsing komt er geen rechter aan te pas. In dat geval kunnen grootouders bij de gemeente een verzoek indienen om in aanmerking te komen voor pleegouderschap. De gemeente doet de eerste screening en bij een positieve uitkomst volgt een tweede screening door de pleegzorgorganisatie. Als deze positief uitvalt, hebben grootouders recht op pleegzorgvergoeding en begeleiding. Bij een ondertoezichtstelling zijn Veilig thuis en de gecertificeerde instelling meestal al ingeschakeld en soms ook de Raad voor de Kinderbescherming. De rechter beslist uiteindelijk of het kind bij de grootouders geplaatst wordt. Grootouders hebben dan ook recht op pleegzorgvergoeding en begeleiding van de pleegzorgorganisatie.

In de Rijp gaf ook uitleg over het Blokkaderecht. Als het kind langer dan een jaar bij pleeg(groot)ouders woont, kan het niet zomaar overgeplaatst worden. De rechter moet daar uitspraak over doen. Meer informatie hierover is te vinden op de website van de NVP. Ook was er aandacht voor pleegzorg na de achttiende verjaardag van het kind. Pleegzorg loopt nu standaard door tot de eenentwintigste verjaardag. Als het gezag bij pleeggrootouders ligt, wordt de omgangsregeling ook door hen bepaald. Als hierbij problemen ontstaan, kan de pleegzorgwerker ondersteuning bieden. Informatie over omgang tijdens corona is ook te vinden op de NVP-website.

Waar zitten pleeggrootouders mee?

Na de middagpauze konden deelnemers kiezen tussen: ‘Waar zitten pleeggrootouders mee, vragen en antwoorden’, een bijdrage van de NVP en ‘Welke opleidingen zijn er voor pleeg(groot)ouders’ door Eline Engelhart van de Pleegzorg Academie. Voor de NVP beantwoordden Ingrid Paulussen en Thirza van der Ree vragen van deelnemers, bijvoorbeeld over pleegoudervoogdij en de rechten en plichten hierbij. Ook kwamen praktische zaken aan de orde als het openen van een bankrekening voor het pleegkind. Verder ging het over de duur van pleegzorg, die inmiddels is verlengd tot de eenentwintigste verjaardag van het pleegkind. Zo nodig kan een aanvraag ingediend worden voor verlenging tot de drieëntwintigste verjaardag. Van der Ree beantwoordde ook vragen over de rol van de pleegouder bij een rechtszaak.

Traumasensitief opvoeden en zelfzorg

De lezing van Eline Engelhart ging over de trainingen die zij verzorgt. Ze schetste een aantal belangrijke thema’s, zoals traumasensitief opvoeden en zelfzorg. Vaak staan pleegouders te weinig stil bij de zorg voor zichzelf, familie en hun relatie. De Pleegzorg Academie heeft onder andere op deze onderwerpen een trainingsaanbod. Er is nog weinig specifiek materiaal voor pleeggrootouders, maar daar wordt aan gewerkt.

Tot slot was er een plenaire afsluiting door John Goessens, manager zorg bij Entrea-Lindenhout en voorzitter van het Landelijk Overleg Pleegzorgaanbieders. Hij verzorgde een interactief onderdeel, waarbij deelnemers konden reageren op een zestal stellingen over de relatie tussen pleegzorgwerkers en pleeg(groot)ouders.

Mirte Loeffen sloot af met een dankwoord voor alle deelnemers en de sponsoren, waarvan Kinderpostzegels Nederland, Radar en gemeente Culemborg de belangrijkste waren. Al met al was het een leerzame dag, met vooral veel informatie.

De lezingen worden op de website van de SBPN geplaatst.

Door Lia Brouwer, redactielid van BIJ ONS, pleeggrootouder en pedagoog.

Hoe was het Symposium Pleegzorg en Gezinshuis?

Karin (gezinshuisouder) en Maud (pleegouder) schreven er een artikel over

Symposium Pleegzorg en Gezinshuis

Een inspirerende dag vanuit je eigen woonkamer

Meer dan driehonderd pleeg- en gezinshuisouders en pleegzorgprofessionals namen op 17 november 2020 deel aan het Symposium Pleegzorg en Gezinshuis. Het programma was online, vanwege de coronamaatregelen. Een hele dag achter de computer zorgde voor een andere beleving dan een bijeenkomst op locatie. We misten de daadwerkelijke ontmoeting en interactie met andere pleegzorgbetrokkenen, maar het programma was interessant en overzichtelijk.

De dag werd mooi geopend met de fototentoonstelling ‘Bijzonder gewoon’. Pleegmoeder Charissa Bakema fotografeerde de afgelopen vijf jaar haar pleegzoon, de Regenboogprins. Na de opening volgden we verschillende programmaonderdelen, waarvan we hier een impressie geven.

Alliantie Kind in Gezin

Bouwen aan 10.000 inhuisplaatsingen! Dat was tien jaar lang het motto van de Alliantie Kind in Gezin. De Alliantie wilde minstens de helft van de kinderen in de residentiële jeugdzorg binnen tien jaar een plek geven in de veiligheid en geborgenheid van een gezin. Na tien jaar maakte de Alliantie de balans op en sloot op het symposium symbolisch de deur. De Alliantie houdt op met bestaan, maar het gedachtegoed niet.

Mockingbird

Een interessante ontwikkeling is die van het Mockingbird Family Model (zie video hieronder). Lilian Stevens is de initiator in Engeland van dit succesvolle model, dat is overgenomen uit de Verenigde Staten. Het achterliggende idee is, dat je de continuïteit in de opvoeding van een pleegkind kunt vergroten door de onderlinge steun en verbondenheid tussen pleeggezinnen te verbeteren. Het aantal afgebroken plaatsingen is in Engeland aanzienlijk afgenomen bij de gezinnen die hieraan meedoen. Ook is de tevredenheid over begeleiding en ondersteuning toegenomen.

Een groep van zes tot tien pleeggezinnen wordt aan elkaar verbonden, met als centrale punt het ‘hubhome’. Dit zijn ervaren pleegouders die, in nauwe samenwerking met de pleegzorgwerker, gezamenlijke activiteiten organiseren, altijd openstaan voor de verbonden pleeggezinnen, maar ook kortdurend of regelmatig kinderen van de pleeggezinnen tijdelijk opvangen, afhankelijk van de behoefte. Ze zijn, vooral in het begin, ‘de lijm’ van de gemeenschap.

Ook in Nederland is er voldoende draagvlak en enthousiasme bij jeugdregio’s, gemeenten en pleegzorgorganisaties.

Vanaf dit voorjaar wordt het Mockingbird Family Model geïntroduceerd in Nederland door Stichting Kinderpostzegels, het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd en de NVP. Hiervoor start een driejarig programma dat door de Nationale Postcode Loterij en het Oranje Fonds gesteund wordt.

Meer informatie over het model en de introductie vind je hier.

Actieonderzoek continuïteit pleegzorg

Tijdens een van de middagsessies deed Harmke Bergenhenegouwen van het Nederlands Jeugdinstituut verslag van het hoe en waarom van het Actieonderzoek continuïteit pleegzorg. In het actieonderzoek werken tien pleegzorgorganisaties aan het tegengaan van uitval van pleegouders en het voorkomen van breakdown. Zij worden hierbij gesteund door het NJi, Jeugdzorg Nederland en de NVP.

Er waren verschillende presentaties over projecten die vooral gericht zijn op het versterken van samenwerking tussen alle betrokkenen rondom een plaatsing. Bijvoorbeeld samenwerking via structureel zorgteamoverleg, maar ook samenwerking met biologische ouders en het vergroten van hun betrokkenheid.

Een project van Entrea Lindenhout sprong vooral in het oog. Wanneer een plaatsing onder grote druk staat, maar er wellicht nog mogelijkheden zijn tot herstel, dan worden ‘meedenkers’ ingezet. Een pleegzorgwerker en een ervaren pleegouder gaan in gesprek met het pleeggezin. Ze zoeken samen naar mogelijke verlichting van de problematiek. De ervaringen van meedenkpleegouder David Vroonland en meedenkpleegzorgwerker Karin van Gelder waren inspirerend. Een goed voorbeeld van hoe een ervaren pleegouder kan bijdragen aan oplossingen om een afgebroken plaatsing te voorkomen.

Het actieonderzoek is inmiddels afgerond. De resultaten zijn gepresenteerd in een online magazine dat je hier kunt lezen.

Masterclass positie gezinshuizen

Voor gezinshuisouders was de masterclass over hun positie binnen de jeugdzorg interessant. Geke Klapwijk, onderzoeker bij het lectoraat Residentiële Jeugdzorg van de hogeschool Leiden, heeft onderzoek gedaan naar de unieke positionering van gezinshuizen. Ze ging in gesprek met gezinshuisouder Saskia. Op een levendige manier werd duidelijk hoe ingewikkeld de positie van een gezinshuisouder kan zijn, omdat zowel de persoon als de professional in de gezinshuisouder om aandacht vraagt.

Het puberbrein

We volgden ook de opgroeisessie van onderzoekster Jiska Pepper van Science2share in samenwerking met JongWijs. Jiska legde uit hoe het brein werkt in de puberteit. Ze leerde ons zelfs dat het brein in de puberteit het meest efficiënt is, omdat er een piek is in grijze stof en het brein sneller kan leren. Ook het beloningscentrum wordt sneller geprikkeld, waarbij complimenten aan pubers veel beter werken dan feedback of kritiek. De jongere van Jongwijs, zelf student Social Work, kon een mooie vertaalslag maken naar de praktijk. Hij hielp ons de materie te begrijpen aan de hand van zijn ervaringen, waarbij het waardevol is om gebruik te maken van ervaringsdeskundigheid.

Ter afsluiting van de dag werd System Crasher vertoond, een film over de negenjarige Benni. Vanwege trauma in haar voorgeschiedenis vertoont ze gedrag waardoor ze een moeizame weg aflegt in het ‘jeugdzorgsysteem’, van pleeggezin naar vervolgplekken. Haar laatste hoop is de jonge anti-agressiecoach Micha.

Door Maud Verhoofstad, redactielid van BIJ ONS, pleegouder, vertrouwenspersoon en mantelzorgmakelaar, en Karin Zanin, redactielid BIJ ONS en gezinshuisouder met specialisatie in de hulpverlening rondom trauma en hechtingsproblematiek.

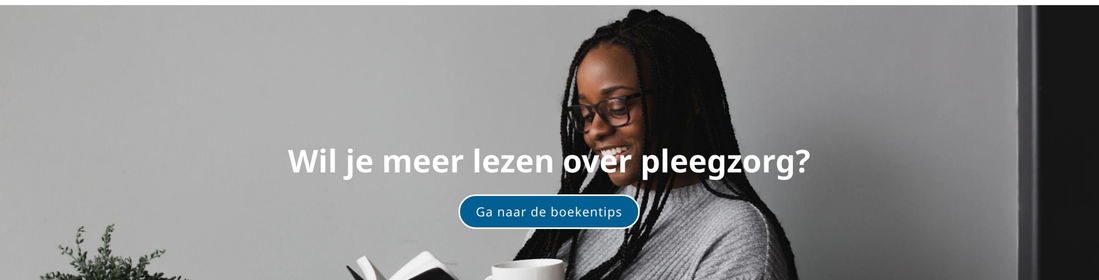

Wil je meer lezen over pleegzorg?

Ga naar de boekentips

Boekentips

Co-actief opvoeden
Ross Greene

Recensie geschreven door Flip Woltering, redactielid BIJ ONS, gepensioneerd pleegzorgwerker en (pleeg)grootvader

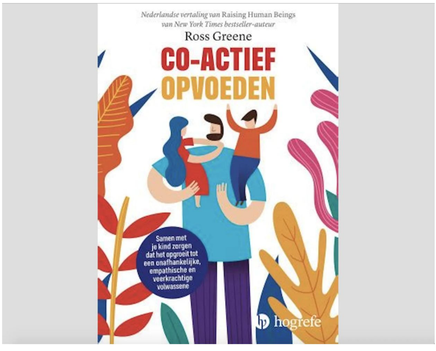

Als ik ouders gelukwens met de geboorte van een kindje, spreek ik vaak de wens uit: 'Dat de nieuwe wereldburger mag opgroeien tot een mooi, evenwichtig mens onder mensen, met oog voor anderen.' Een mooie wens, maar hoe pak je dat aan als opvoeder?

De kern van goed opvoederschap is volgens de Amerikaanse psycholoog Ross Greene: de balans vinden tussen het omarmen van de eigenschappen van het kind en jouw wens om daar invloed op uit te oefenen. Je gaat dus uit van de mogelijkheden van het kind om aan jouw ideeën en wensen te voldoen. Waar dat lastig is, zoek je samen naar hoe het wel kan, in plaats van eisen te stellen of zaken op te leggen.

In dit boek benadrukt Greene dat je samen met het kind moet kijken naar wat hem of haar kan helpen om dingen wel te kunnen en te doen. Dat kan bijvoorbeeld op leergebied of in sociale vaardigheden. Hoe kan ik je helpen om toch de tafels te leren? Hoe lossen we samen het probleem op van ruzies over televisiekijken? Kinderen willen van nature graag dingen goed doen. Ze willen het liefst doen wat jij fijn vindt, maar weten lang niet altijd hoe ze dat kunnen doen.

Ik vind het een verrijkend boek met veel praktische ideeën voor de opvoeding van kinderen, van peuter tot puber. Het vraagt wel oefening om 'de ouder bepaalt' los te laten.

Lieve moeder
Sandra de Wit-Vis

Recensie geschreven door Gerdien Rietveld, redactielid BIJ ONS, gezinshuisouder en tekstschrijver.

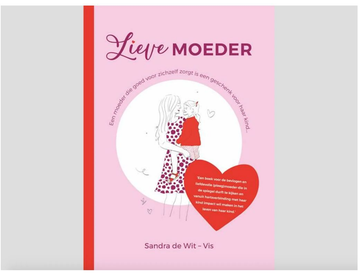

Vanuit haar eigen ervaringen als (pleeg)moeder van vijf kinderen vertelt Sandra met passie over haar missie om een bijdrage te leveren aan het leven van kinderen.

Geschenk

Ze gaat probleemgedrag van kinderen niet uit de weg, bekijkt haar eigen reacties als in een spiegel en zoekt vanuit haar hart naar een oplossing waarbij alle partijen met elkaar in balans zijn. Want een moeder die goed voor zichzelf zorgt is een geschenk voor haar kind. Een warm geschreven boek zonder kant-en-klare opvoedtips, maar boordevol inzichten om je eigen, unieke levenswijze te vinden.

Verbinding maken

Op de website van Sandra is nog meer interessants te vinden. Als 'mindsetmentor' begeleidt ze Lieve Moeders naar een pure, authentieke balans waarmee zij direct verbinding maken met hun (pleeg)kind met de L.I.E.F.-methode.

Homme en het noodgeval
Annejan Mieras

Recensie geschreven door Gerdien Rietveld, redactielid BIJ ONS, gezinshuisouder en tekstschrijver.

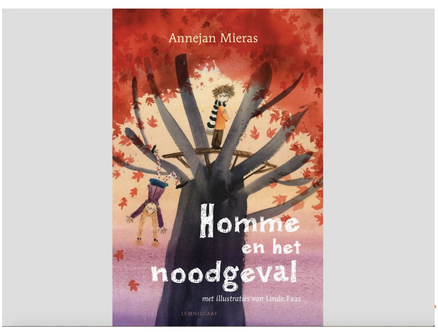

Homme wordt verrast door het bericht dat Pien, het raarste meisje uit zijn klas, bij hem thuis komt logeren als pleegkind. Zijn moeder denkt iets goeds te doen, door Pien als noodgeval te redden. Ze praat er zo positief mogelijk over, maar Homme ziet het als een zware domper. Hij vindt Pien onhandig en raar. Hij moet zelfs zijn slaapkamer aan haar geven!

Luisteren

Homme gaat te rade bij zijn vriend Kees. Kees is fietsenmaker, sponsort Homme met afgedankte fietsonderdelen om mee te knutselen en luistert tussen zijn werkzaamheden door naar de verhalen van Homme. Kees heeft een karakteristieke manier van doen, maar weet Homme toch te bereiken. Hij spoort Homme aan om te onderzoeken wie Pien nou eigenlijk echt is.

Levensecht

Een levensecht boek, geschreven vanuit het perspectief van Homme. De humoristische illustraties en luisterrijke gedichtjes, maken het boek tot een pareltje. De liefde voor taal is te proeven. Het boek is geschikt voor kinderen in de leeftijd van 10 tot 12 jaar.

Hulp bij trauma in de kindertijd
Ramón Lindauer

Recensie geschreven door Flip Woltering, redactielid BIJ ONS, gepensioneerd pleegzorgwerker en (pleeg)grootvader

In dit uit de praktijk gevoed boekje wordt helder uitgelegd hoe langdurige stress en traumatische ervaringen doorwerken in het leven en gedrag van kinderen en jongeren. Veel kinderen in de jeugdzorg, en ook in de pleegzorg, hebben te maken gehad met negatieve ervaringen als misbruik, mishandeling en verlies in de vroege jeugd.

De auteur, die verbonden is aan twee jeugdzorginstellingen, maakt duidelijk wat voor gevolgen trauma's kunnen hebben. Hij legt uit hoe je het kind kunt helpen hiermee om te gaan, emoties te reguleren en zelfvertrouwen te ontwikkelen. Ook laat hij zien hoeveel het van opvoeders kan vragen om zich steeds weer te realiseren hoe ver, diep en lang gebeurtenissen doorwerken in gedrag, soms jaren later en jarenlang. Het is zo logisch dat opvoeders daar zelf ook steun bij nodig hebben.

Het is een boek vol goede ideeën, waarover opvoeders met docenten en begeleiders in de jeugdzorg, maar ook op de sportclub, in gesprek kunnen gaan. Ik vind het een aanrader voor iedereen die met kinderen met een onveilige geschiedenis te maken heeft en die weet hoeveel energie dat vraagt.

plaats voor pleeggezinnen

Bij de NVP hebben we aandacht voor pleeggezinnen. Wij zijn er voor pleegouders, pleegkinderen en eigen kinderen in pleeggezinnen. Wij zijn een plaats voor pleeggezinnen, waar je gehoord en gezien wordt, waar je waardering en steun vindt en waar je je stem kan laten horen om samen de pleegzorg te verbeteren. Met jouw steun kunnen we dit blijven doen.

Word ook lid van de NVP!

Word lid!

Waaraan lever je een bijdrage?

Aan het ontwikkelen en het ondersteunen van pleegoudernetwerken, zodat ieder pleeggezin toegang heeft tot zo'n netwerk.
Aan de helpdesk, die vragen van pleegouders beantwoordt en advies geeft.
Aan het behartigen van de belangen van pleegouders, zowel landelijk als lokaal.

Het lidmaatschap van de NVP kost 20 euro per jaar. Als je nu lid wordt, ontvang je het gesprekssspel voor pleeggezinnen Dromen, denken doen. Ben je al lid en wil je het spel graag ontvangen? Stuur een mailtje naar info@denvp.nl met je NAW-gegevens en we sturen je het gesprekssspel alsnog op!

"Ik zie dat jullie onwijs goed en mooi werk doen. Op Facebook al een aantal reacties van jullie helpdesk gelezen waar ik wat aan had. We hebben besloten om lid te worden omdat we het belangrijk vinden dat dit werk gedaan wordt!"

Neem contact op

Voornaam

Achternaam

Emailadres

voorbeeld@mailadres.nl

Heb je vragen over het magazine of wil je meedoen met de redactie? Vul hieronder je vraag of opmerking in of geef aan ons door hoe jij wilt bijdragen!

Jouw vraag, opmerking of suggestie.

Ik ga akkoord met de verwerking van de ingevulde gegevens volgens de privacy policy van de NVP, te vinden op denvp.nl/privacy.

☐ Akkoord

Verstuur